

Excursie verslag Hunenborg en Agelerbroek

Zaterdag 14 mei 2022 door Geert Euverman

Zaterdag 14 mei werd met een kleine groep een bezoek gebracht aan beide terreinen. Mogelijk had de waarschuwing vooraf dat er wel eens veel muggen konden zijn de animo wat gedrukt. Maar die overlast viel erg mee. Bij een verkenning een week eerder zag je met schrik hoe droog het intussen wel geworden is. De paar droge jaren met ook nu weer een heel droog voorjaar lieten duidelijk hun sporen na.

Om te beginnen bij de Hunenborg, waar recent de laatste bomen van de oude burcht waren verwijderd. Wennen voor wie het van vroeger heeft gekend, maar wat is dit archeologisch monument nu mooi in zijn geheel te overzien. Een vlakke binnenplaats waar nu een heischraal grasland aan het ontstaan is, met als contrast de omkadering van de burchtgracht, met een reeks mooie plantensoorten. Met als meest in het oog springend grote vlakken bloeiende Waterviolier. Vanuit de omringende bossen klonk de jolige roep van een Wielewaal.

Van hieruit ga je dan over de bijbehorende voorburcht, tot in de jaren '50 van de vorige eeuw nog grotendeels onaangetast. Maar nu grotendeels gewist, en ook hier nu met de plaag van het moderne boerenland, het raagras. Dit kon gebeuren omdat dit deel van de burcht geen beschermde archeologische status had.

Van hieruit ging het via het Twentepad door de Broekmaten naar het Agelerbroek. De Broekmaten is een perceel voormalige landbouwgrond van 14 hectare. Het was de bedoeling om in de Ruilverkaveling Volthe, een kleine twintig jaar geleden, te worden ingericht als nieuwe natuur. Daarvoor moest dan wel het peil van de aangrenzende Tilligter Beek worden verhoogd. Daar kwamen zoveel bezwaren tegen, dat dit nooit is uitgevoerd. Wel is vanaf toen steeds een beleid gevoerd van maaien en afvoeren, en dat is nu goed te zien. De eerste jaren gaf het hier nog een vooral groene aanblik van het gebruikelijke, soortenarme cultuurgrasland. Dat leverde na verloop van tijd toch al wel spontane verrassingen, zoals de zeldzame Trosvrak. Maar nu is het beeld heel anders, ongetwijfeld ook als gevolg van de reeks droge zomers. Het is nu een kleurrijke en veel schralere vegetatie, met bijvoorbeeld bij ons bezoek hele velden Pinksterbloem.

Wat verbazing wakte was het lage peil van de Tilligterbeek, welke langs het Agelerbroek stroomt. Er liep zelfs nog een stroompje kwelwater vanuit de Broekmaten de beek in. Navraag bij Staatsbosbeheer leerde, dat deze op het oog onwenselijke situatie onderdeel is van de toekomstplannen voor dit Natura 2000 gebied! De gedachte is, het terrein goed maaibaar te houden zodat op deze manier zoveel mogelijk meststoffen afgevoerd worden. De bedoeling is namelijk om de ooit gedachte inrichting nu wel uit te gaan voeren. Een deel van het perceel zal dan spontaan ontwikkeld moerasbos gaan worden, een deel een orchideeënrijke veldrusvegetatie. Bestaande greppels worden gedempt, maar de grootste verandering zal de aanpassing van het beekprofiel worden: het peil gaat dan van 160 cm onder maaiveld nu, naar 30 cm!

Daarbij wordt deze sterk verbreedt, en krijgt het flauwe aflopende oevers. Dit alles zal leiden tot een grote toename van de zo gewenste kwel, ook in het broek zelf.

Maar tot het zover is, is het billenknippen voor de bestaande vegetatie van Agelerbroek. De verdroging was goed te merken in het door ons bezochte schraal graslandje. Bij een kartering twintig jaar geleden werd hier bijvoorbeeld nog Bleke zegge en Vleugeltjesbloem gevonden. De vele Hondsviooltjes leken ook verdwenen, maar deze werden lager in het terrein gelukkig nog teruggevonden. Maar de mooiste ontdekking waren toch enkele Bont dikkopjes. Een kenmerkende dagvlinder van open delen in vochtige bossen, waarvoor die van Twente van grote betekenis zijn.

Wat er ook zichtbaar was, waren sporen in het gras van crossmotoren. Staatsbosbeheer heeft ook hier steeds meer last van mensen die hun eigen regels wel bepalen. Een heel verschil met de tijd dat Agelerbroek nog in beheer was bij Natuurmonumenten. Zelfs hun leden waren toen niet welkom!

Op de terugweg langs het broek kon je het gevolg van verdroging en verrijking zien. Veel ruigte, met veel Braam en Framboos. Ook lijken de Zwarte elzen op dit moment niet in grote vorm, weinig blad en heel veel last van het Elzenhaantje, een glimmend zwart kevertje. Indruk maakte wel de enorme Schietwilg halverwege, met een meer dan meterdikke stam. Aan het eind werd nog even stil gestaan bij een andere soort: de Laurierwilg. Deze komt maar weinig in onze omgeving voor, maar hier staan er een heel aantal bij elkaar. Tot slot terug langs het kanaal, waar in de berm zelfs de Muizenootjes er nog verlept bij stonden. En dan is het echt wel droog...

Meer over de Hunenborg is te vinden in het boek: **Het landschap van Noordoost-Twente**, van Harm Smeenge. Uitgegeven door [uitgeverij Matrijs](#)

Meer over de Natura 2000 plannen voor Broekmaten in de [Nieuwsbrief van de gemeente Dinkelland](#)

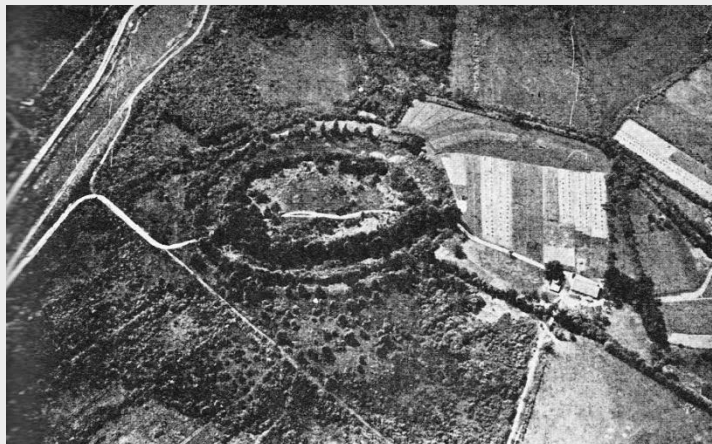

2de Excursie verslag Hunenburg en Agelerbroek

Zaterdag 14 mei door Wim Veneman

Met een 10-tal leden vertrokken we op deze zaterdagochtend en reden door een mooi stukje Twente naar het kanaal Almelo-Nordhorn, ter hoogte van de Hunenburg.

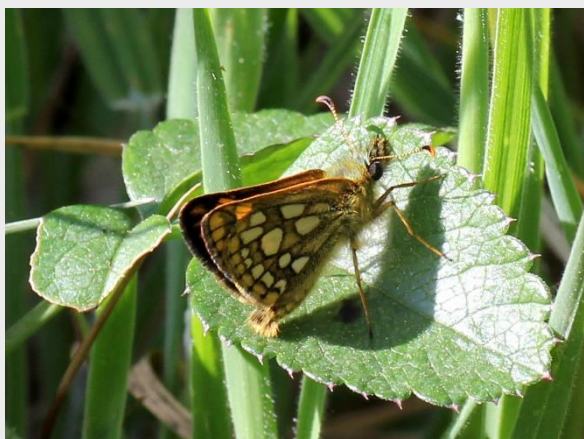
Geert gaf vooraf een toelichting op de historie en het ontstaan van de Hunenburg, een ringfort uit de 9de eeuw. Al de grond hiervoor werd aangevoerd om een droge nederzetting te maken in de moerassige omgeving. Waarschijnlijk met de schop en kruiwagen.

Er was een tweede ring maar die is door grondbewerking en verkaveling grotendeels verdwenen in het landschap.

Door het fort weer grotendeels vrij te maken van bomen en struiken ontstaat er weer ruimte voor nieuwe vegetatie die nu vooral uit adelaarsvaren bestaat. De gracht om het fort biedt plaats aan veel waterplanten, waarvan de Waterviolier bloeiend prominent en veel aanwezig was. In het omringende bos liet de Wielewaal zich duidelijk horen. Van hieruit liepen we door het Agelerbroek, een bos en weide gebied waar een aantal weilanden nu extensief beheerd worden. Met als doel verschraling van de grond te realiseren en zodoende ruimte te bieden aan oorspronkelijke bloemen en planten. Onder toezien van drieën op voor hun veilige afstand kwamen we op een klein stukje weide met een veelheid aan weidebloemen en grassen.

Na even zoeken vonden we o.a. Hondsviooltjes, Poelruit en nog veel meer soorten. De tocht ging verder langs de sloot, met veel juffers en libellen zoals Lantaarntje, Viervlek en vlinders zoals Oranjetipje en Citroenvlinder, richting het kanaal. En weer terug naar de auto's. Onderweg de (on)bevaarbaarheid van het kanaal nog even belicht en genoten van het uitzicht. Water heeft altijd iets bijzonders, velden waterlelies en riet waarin de Kleine karekiet zich veel liet zien en horen.

Al met al een mooie wandeling die je rustig eens over kunt doen zodat de later bloeiende planten ook hun prachtige kleuren en verschijningsvormen kunnen tonen. Met daarbij een paar sterke verhalen over vroegere tijden een mooie gelegenheid om de jonge generaties te motiveren de natuur op te zoeken.

Met dank aan Geert en een ieder voor zijn inbreng vertrokken we tegen de middag weer huiswaarts.

Met vriendelijke groet, Wim